

SOFOKLES

FILOKTET

Oversat af Eva Sprogøe

med et efterskrift af Chr. Gorm Tortzen

PERSONERNE

Odysseus

Neoptolemos

Filoktet

Et kor af søfolk

En skibskaptajn

Herakles

Handlingen foregår i en klippefyldt egn. Halvhøjt oppe på en skrænt ser man indgangen til en grotte. Stedet virker meget øde.

(Odysseus, Neoptolemos og en matros træder ind på scenen, men bliver stående i nærheden af parodos)

ODYSSEUS

Oh Neoptolemos, Achilleus' søn, du der
er fostret af den største helt i vores hær,
her er det havombruste Lemnos' øde kyst,
den ubetrådte klippeegn, hvor jeg engang
på vore kongers bud har ladet Poias' søn [5]
fra Malis sætte ud med foden væskende
af ætsende sår, fordi det var umuligt for
os uforstyrret at berøre nogen form
for ofre: hele lejren gennemtrængte han
bestandig med de værste eder, råbte højt [10]
og stønnede. – Men hvorfor taler jeg om det?
Nu er der ikke tid til megen snak, så han
får nys om, jeg er hér, og hele planen om
at ville gribe ham på stedet bliver spildt.
Men det er op til dig at ordne resten straks [15]
og finde ud af, om der er en klippe her
med dobbelt indgang, hvor hver åbning har en plads
i sol, når det er koldt, og brisen bringer søvn
igennem grottens gennemgang, når det er varmt.
Lidt nedenfor, til venstre, kan du måske se [20]
et kildevæld, hvis det da endnu findes der.
Gå sagte op og giv mig så et tegn på om
den grotte findes her på stedet eller ej,
så vi kan diskutere resten af min plan
og vores værk kan skride frem ved fælles hjælp. [25]

NEOPTOLEMOS (*går hen til klippen og kravler op*)

Det, du beskriver, ligger ikke langt herfra,
Odysseus. Jeg tror, jeg ser det sted, du
taler om.

ODYSSEUS

Det gør jeg ikke! Ser du opad eller ned?

NEOPTOLEMOS

Her ovenover, og der lyder ingen skridt.

ODYSSEUS

Pas på, hvis han er indenfor og sover nu.

[30]

NEOPTOLEMOS (*er nu nået op til grotten*)

Jeg ser en øde bolig, tom for mennesker.

ODYSSEUS

Og der er intet, der gør stedet til et hjem?

NEOPTOLEMOS

Der er en seng af løv til en, der sover her.

ODYSSEUS

Men ellers tom? I grotten er der ingenting?

NEOPTOLEMOS

Et bæger helt af træ, en ringe kunstners værk, [35]
og sammen med det ligger nogle flintesten.

ODYSSEUS

Ja det er hans, det forråd, du beskriver der.

NEOPTOLEMOS

Oh nej dog, har er noget andet: klude lagt
til tørre fyldt med ækel væske fra et sår.

ODYSSEUS

Ja det er dér, han bor, og han er tæt herved, [40]
for hvordan kan man gå ret langt, når man er syg
i foden af et gammelt banesår. – Nej han
er gået for at søge føde eller for
at få en lægeurt, et sted han ved, hvor er.

(nikker mod matrosen)

Sæt manden her på udkig, så jeg undgår at [45]
han uden varsel overfalder mig, for han
vil hellere fange mig end hele vores hær.

(Neoptolemos er nede. Gør tegn til matrosen om at gå.)

NEOPTOLEMOS

Han er på vej og holder vagt ved stien dér.
Fortæl mig nu udførligt, hvad det er, du vil.

ODYSSEUS

Achilleus' søn! Dit hverv forlanger, du er tro [50]
imod din herkomst, ikke kun rent legemligt,
men at du lystrer, hvis du hører sære ting,
du aldrig før har hørt – for du gør tjeneste.

NEOPTOLEMOS

Hvad er din ordre så?

ODYSSEUS

Jo, du bør sørge for
ved ordets hjælp at lede Filoktets forstand [55]
på vildspor; spørger han, hvorfra du kom og hvem
du er, så svar "Achilleus' søn", skjul ikke det,
men tilføj, at du sejler hjem og har forladt
den græske flåde fuld af had til dem, der først
indstændigt bad dig møde op – kun deri så [60]
de håb om at erobre Troja – og som så,
da du var kommet, ikke fandt dig værdig til
Achilleus' arv, endskønt du krævede din ret,
men gav den til Odysseus. – Brug kun, hvad du vil
af grove skældsord om mig, selv de værste af [65]
de værste, ingen af dem skader mig, men du

vil volde dine landsmænd sorg, såfremt
du ikke gør det. Hvis vi ikke skaffer os
hans bue, kan du ikke hæрге Dardanos' land.
Men hør nu, hvorfor du og ikke jeg kan få [70]
en tillidsfuld og tæt kontakt med denne mand:
du kom til Troja – ikke bundet af en ed
og under tvang, var ikke med fra første færd –
det gælder ikke mig, det véd enhver; så ser
han mig med buen i sin hånd, er jeg fortabt [75]
og tager dig, min partner, med mig i mit fald.
Nej, det bør overvejes, hvordan du i smug
berøver ham de våben, der besejrer alt.
Jeg ved, min dreng, at løgn og list er ikke din
natur, men overvind dig selv, for det er sødt [80]
at vinde sejr; siden vil man se, at vi
har handlet ret. Ja, overgiv dig nu til mig,
lad skamløsheden råde for en enkelt dag,
så skal man sige om dig resten af dit liv,
at ingen var så pligtopfyldende som du. [85]

NEOPTOLEMOS

Laertes' søn! De ordrer, som det piner mig
at høre, afskyr jeg at tage del i selv,
for jeg er ikke skabt til rænkespil, og det
fortælles, at det samme gjaldt min far. Men jeg
vil gerne fange ham med magt og ikke list, [90]
for han kan ikke magte alle os, han har

jo kun den ene fod. – Jeg kom her sandt nok for
at hjælpe dig og frygter for at blive kaldt
forræder, men jeg vil hellere begå en fejl
ved ærlighed, end jeg vil sejre æreløst.

[95]

ODYSSEUS

Du søn af en ædel far! Jeg havde selv som ung
en doven tunge og en flittig hånd, men nu,
med min erfaring, ser jeg, hvad der styrer alt
blandt folk, og det er tungen – ikke håndens værk.

NEOPTOLEMOS

Hvad andet end at lyve foreslår du så?

[100]

ODYSSEUS

Jeg kræver, at du griber Filoktet med list.

NEOPTOLEMOS

Er list da bedre end at overtale ham?

ODYSSEUS

Du får ham ikke, hverken med bønner eller magt.

NEOPTOLEMOS

Hvad gør hans tillid til sin styrke så enorm?

ODYSSEUS

De pile ingen undflyr og som spreder død.

[105]

NEOPTOLEMOS

Så er det altså ikke trygt at omgås ham?

ODYSSEUS

Nej kun, hvis du har vundet ham med list, som sagt.

NEOPTOLEMOS

Er det da ikke ondt at lyve, synes du?

ODYSSEUS

I hvert fald ikke, hvis en løgn kan redde dig.

NEOPTOLEMOS

Med hvilket ansigt tør man sige den slags ting?

[110]

ODYSSEUS

Man vakler ikke, hvis man stiler mod gevinst.

NEOPTOLEMOS

Og kommer han til Troja, hvad gavner det så mig?

ODYSSEUS

Kun dette våben kan erobre Trojas land.

NEOPTOLEMOS

Og det er altså ikke mig, som I har sagt?

ODYSSEUS

Nej ikke uden det – det ikke uden dig.

[115]

NEOPTOLEMOS

Hvis det er sådan fat, så må vi jagte det.

ODYSSEUS

To gaver vinder du, når du har fuldført det!

NEOPTOLEMOS

Jeg ville handle, hvis jeg vidste, hvad det var.

ODYSSEUS

At blive kaldt en både klog og tapper mand.

NEOPTOLEMOS

Nuvel, jeg gør det, kaster alle skrupler bort!

[120]

ODYSSEUS

Så husker du vel det, jeg har formanet dig?

NEOPTOLEMOS

Det kan du tro, nu har jeg jo forpligtet mig.

ODYSSEUS

Bliv du da her og vent på ham, mens jeg går bort,

så jeg kan undgå, at han ser, at jeg er med;
jeg sender atter vagten til dit skib, og hvis [125]
jeg synes, at I spilder tiden, sender jeg
den samme mand herhen igen, når jeg har klædt
ham ud som skibskaptajn, så ingen kender ham;
og når han snakker løs om dette og om hint
skal du, min dreng, bestandig gribe det af hans [130]
beretning, som kan hjælpe dig. Nu går jeg til
mit skib og overlader sagen her til dig.
Gid Hermes, der fører an i list, vil lede os –
og sejrsgudinden Athene, som altid redder mig.

(Odysseus forlader scenen. Koret træder ind. Det er sømænd fra Neoptolemos skib.)

P A R O D O S

1. Strofe

KOR

Hvad bør jeg sige, herre, jeg en fremmed i [135]
et fremmed land? Hvad bør jeg fortie for
den mistænksomme mand? Fortæl mig det!
For kløgt og viden hos den, der holder Zeus'
guddommelige scepter i sin kongelige hånd,
overtrumfer al anden kløgt og viden, [140]
og den ligger nu i dine hænder, barn,
dine forfædres uindskrænkede magt.

Forklar mig da, hvormed jeg skal tjene dig!

NEOPTOLEMOS

Du ønsker nok at få vist det sted
ved den yderste kyst, hvor han bor, og betragt [145]
det nu uden frygt, men når han kommer ud
derfra med sin frygtindgydende gang,
lyd så mit mindste vink og prøv
at sætte ind i rette nu.

1. Modstrofe

KOR

Min konge! Netop det har længe ligget mig [150]
på hjerte: at holde vågent øje med,
hvad der tjener dig bedst. Men sig mig nu,
hvor har han, når han er hjemme, sit kvarter,
i hvilke egne færdes han? At vide, hvor det er,
har betydning for mig, så jeg kan undgå, [155]
at jeg bliver overfaldet, uden jeg
ved det. – Hvor går han om, hvor holder han til?
Hvor bor han, under tag eller i det fri?

NEOPTOLEMOS

Hans hjem, en seng på klippegrund
med dobbelt udgang, ser I dér. [160]

(peger mod grotten)

KORFØRER

Men den stakkel, hvor er han mon gået hen?

NEOPTOLEMOS

Jeg tror bestemt, han pløjer sig frem

et sted her omkring af mangel på mad.

Man har sagt, han jager og nedskyder dyr

med sin vingede pil for at stille sin sult

[165]

– han piner og pines selv –

og ikke kan finde en medicin

til sig selv, der kan læge den onde sot.

2. Strofe

KOR

Jeg føler medynk med ham: ikke et

menneske nærer bekymring for ham,

[170]

han har ingen nær og fortrolig ven,

den stakkel, han er altid alene,

og ramt af en frygtelig lidelse

gribes han af uro, hver gang han

står overfor nye behov. Hvordan

[175]

kan han dog stå det igennem?

Det, der sker ham, har guderne udtænkt,

ak hårdtramte menneskeslægter,

hvis liv har for vide grænser.

2. Modstrofe

Han, der nok ikke står tilbage for [180]

nogen af højbåren slægt! Berøvet

alt i livet ligger han ene her

langt borte fra beboede egne

blandt spættede eller blandt lodne dyr,

stærkt forpint af sult og af smerter [185]

og tynget af sorger, der ikke kan

læges og ikke kan plejes,

mens det uafbrudt plaprende ekko,

hvis røst høres klart i det fjerne,

besvarer hans bitre jamren. [190]

NEOPTOLEMOS

Alt det undrer mig ikke, det er guderne selv

der har tilladt – hvis jeg har forstået det ret –

at Chryse brutalt lod ham pines af kval;

og det, han nu udstår, hvor ikke en sjæl

bekymrer sig om ham, er uden tvivl [195]

efter gudernes plan: de vil ikke, at han

skal udslynge gudernes pile, de alt

besejrende, og gå til angreb før

den tid, hvor det er forudsagt,

at Troja skal blive betvunget af dem. [200]

3. strofe

KOR

Ti stille, barn!

NEOPTOLEMOS

Hvorfor det?

KOR

Jo der lyder en støj

som den, der altid følger en
afkræftet mand. Hvor er han mon?

Her eller der? Den umiskendelige
stønnen fra nogen, der er

nødsaget til at skubbe sig frem,

[205]

rammer mig, og den forpinte,

intense røst kan jeg ikke

overhøre, skønt den er fjern,

for hans klagen er høj og klar.

3. Modstrofe

KOR

Men hør nu barn ...

NEOPTOLEMOS

Ja hvad så?

KOR

... der er sket noget nyt. [210]

Den mand er ikke ude, han
er kommet hjem, men ikke til
panfløjtens klang, som var han fårehyrde
ude på landet, nej han
råber, så det kan høres langt væk [215]
enten fordi han er presset
og snubler, eller han ser et
fartøj i den ugæstfri havn,
for hans råb har en særlig klang.

(Filoktet kommer til syne i grottens åbning)

FILOKTET *(råber ned)*

Hvem er det, som ved årens hjælp er landet ved [220]
den øde kyst, der ikke har en sikker havn?

(han begynder nedstigningen)

Hvad skal jeg kalde jeres land og slægt, hvis jeg
vil være helt korrekt? Nok ligner tøjets snit
det græske, det jeg elsker mest, men jeres røst
vil jeg så gerne høre; lad jer ikke helt [225]

slå ud af frygt for mig, der lever som en vild,
men ynk en stakkels mand, som går til grunde her,
alene, svigtet, venneløs, og tal til ham,
hvis I da kommer i et venligt øjemed.

(Han står nu nede på scenen)

Så svar dog! Det er meningsløst, hvis ikke jeg [230]
i hvert fald får et svar fra jer og I fra mig.

NEOPTOLEMOS

Godt! Vi er grækere, det skal du vide først,
du fremmede, det var jo det, du spurgte om.

FILOKTET

Du kære sprog! Oh tænk at blive tiltalt af
en græker efter så lang tid! Hvad fik dig til [235]
at kaste anker her, mit barn? Nødvendighed?
En indre drift? En vind, der er mig dyrebar?
Fortæl mig alt, så jeg kan vide, hvem du er!

NEOPTOLEMOS

Det havombruste Skyros er min fødeø,
jeg sejler mod mit hjem; Achilleus er min far, [240]
jeg hedder Neoptolemos, nu ved du alt.

FILOKTET

Oh søn af en dyrebar far! Oh du fra det kære land!

Oh gamle Lykomedes' ætling! Sig, hvad er
din hensigt med at ankre op? Hvor kom du fra?

NEOPTOLEMOS

Jo lige nu er jeg på vej fra Ilios.

[245]

FILOKTET

Hvad siger du? Du var da ikke med ombord,
da vi begyndte vores togt mod Ilios.

NEOPTOLEMOS

Har du da også taget del i krigen der?

FILOKTET

Men ved du ikke, barn, hvem du står overfor?

NEOPTOLEMOS

Hvor kan jeg kende en, jeg aldrig før har set?

[250]

FILOKTET

Og du har aldrig hørt mit navn og rygtet om,
hvad jeg har måttet lide gennem mange år?

NEOPTOLEMOS

Jeg aner ikke – tro mig – hvad du taler om.

FILOKTET

Hvor er jeg dog forhadet af guder og fortabt,
hvis der end ikke hjemme eller noget sted [255]
i Grækenland går rygter om min tilstand her,
og de, der så forbryderisk har smidt mig ud,
blot ler og tier stille, mens min lidelse
bestandig vokser og forværres dag for dag.

Oh barn, oh søn af Achilleus, jeg er Poias' søn, [260]
er ham, som du måske har hørt er ejer af
de våben, der engang var Herakles'; mit navn
er Filoktet, den mand de to strateger og
den kefallenske konge slængte skændigt bort,
alene, dødsens af den onde sot, da han [265]
var såret af en dræberslanges onde bid.

Da de på togtet sejlede fra Chryses ø
og deres skibe lagde til ved denne kyst,
lod de mig ene med mit sår og rejste bort.
De så til deres glæde, at jeg lå og sov [270]
på stranden efter et alvorligt anfald og
de efterlod mig i en hule og drog bort.

De lod mig få lidt føde og en smule tøj
i laser, der var godt nok til en stakkels mand –
en sølle hjælp! Om blot det samme hændte dem! [275]
Mon du kan forestille dig, min dreng, hvordan
det var at vågne op, da de var væk, hvordan
jeg græd, hvordan jeg klagede min nød dengang
jeg så, at skibene, jeg førte, nu var væk,

dem alle? Ingen folk var ladet tilbage her, [280]
som kunne hjælpe mig, som kunne tage sig
af mine smerter, når jeg led? Hvor end jeg så,
fandt jeg, der kun var ét at vente: Sorg! Men det
var der til gengæld store chancer for, min dreng.

Og nu er tiden gået her med slid og slæb, [285]
jeg skulle klare alt i dette ringe hus
alene; denne bue sørgede for det,
der stillede min sult, skød duer under flugt,
og det, den dragne pil fik ram på, krøb jeg hen
til selv, fortvivlet, slæbende den stakkels fod. [290]

Og hvis der skulle hentes noget drikkevand
og skæres noget kvas, når frosten bed sig fast,
som det jo sker om vinteren, så gjorde jeg
mit yderste, fortvivlet, kravlende på knæ.
Forøvrigt fandtes ingen ild på dette sted, [295]
men jeg gned sten mod sten og fik med stort besvær
den skjulte flamme tændt, og den beskytter mig,
for efter jeg fik ilden, sørger grotten, hvor
jeg bor, for alt – undtagen at jeg bliver rask.

Nu skal du høre lidt om denne ø, mit barn: [300]
Af egen vilje kommer ingen sømand nær,
for her er ingen havn, og intet sted, hvor han
kan tjene på en handel eller bo som gæst.
Det her er ikke rejsemål for kloge folk.

Nå, en og anden nødes måske til at gå [305]
i land, det sker så ofte i vort lange liv.

Ved deres ankomst har de sympati, min dreng,
i ord, måske de også giver mig lidt mad
af ren medlidenhed, måske et stykke tøj,
men én ting ønsker ingen, når jeg nævner det: [310]
at sørge for, jeg kommer hjem. Nej nu er det
på tiende år, jeg stakkel tæres hen af sult
og smerter, mens en grådig sygdom æder mig.
Sådan har Atreus' sønner og Odysseus' vold
behandlet mig. Gud give de en dag kom til [315]
at lide selv til gengæld for, hvad jeg har lidt!

KORFØRER

Jeg tror, jeg føler samme medynk, Poias' søn,
som den de andre gæster følte, når de kom.

NEOPTOLEMOS

Og jeg bevidner også dine ord og véd
hvert ord er sandt, for også jeg har mødt [320]
kong Atreus' sønners ondskab og Odysseus' vold.

FILOKTET

Så du har også noget at bebrejde de
infame brødre og er vred, fordi du led?

NEOPTOLEMOS

Blot jeg en dag kan mætte vreden med min hånd,
så Sparta og Mykene indser, at en ø [325]

som Skyros er et moderland for tapre mænd.

FILOKTET

Vel talt, min dreng, men hvad har vakt det raseri
du lige har bebrejdet dem, at de har vakt?

NEOPTOLEMOS

Jeg skal forklare, Poias' søn, skønt det er svært,
hvormed de to har krænket mig, dengang jeg kom: [330]
Da skæbnen ville, at Achilleus skulle dø ...

FILOKTET

Oh ve, sig ikke mere, før jeg fremfor alt
har hørt, om Peleus' søn er død!

NEOPTOLEMOS

Ja, han er død,
en gud har dræbt ham, ikke nogen mand. En pil,
Apollon havde sendt, betvang ham, siger man. [335]

FILOKTET

Den døde og hans drabsmand var af ædel byrd.
Men jeg er rådvild barn, skal jeg først spørge dig
om dine sorger eller græde over ham.

NEOPTOLEMOS

Jeg tror, du selv har nok af byrder stakkels mand,

så du skal ikke græde over næstens kval. [340]

FILOKTET

Jo du har ret, så fortsæt og fortæl mig om,
hvordan det gik dig, hvordan de har krænket dig!

NEOPTOLEMOS

De ankom i et festligt pyntet skib, min fars
tro væрге og Odysseus, denne hædersmand!
Og enten det var sandhed eller tomme ord, [345]

så sagde de, det kun var mig, der havde lov
til at erobre Trojas borg, når nu min far
var død. Med deres ord fik de min iver vakt,
og uden mindste tøven gik jeg straks om bord.
Den døde var nok det, jeg længtes mest imod: [350]

at se ham, før han blev begravet, for jeg så
ham aldrig. Dertil kom den gode grund, at tog
jeg med, så skulle jeg erobre Trojas borg.
Jeg kom til det bitre Sigeion allerede på
den anden dag af min sejlads, hjulpet af [355]

en gunstig vind; og hele hæren stod i kreds
og hilste mig, såsnart jeg kom i land; de svor,
de atter så min dræbte far lyslevende.
Men han lå død. Forpint begræd jeg ham og gik
så straks til Atreus' sønner, som jeg anså for [360]

at være mine venner, som naturligt er.
Jeg krævede fars våben og hvad der ellers var,

men ak, det var et uforskammet svar, de gav:

“Ja, tag blot, hvad der ellers er, Achilleus’ søn,
men hvad hans våben angår, har en anden mand [365]
nu overtaget dem, det er Laërtes’ søn.”

Jeg brast i tårer, hastigt rejste jeg mig op
i voldsom vrede og dybt krænket sagde jeg:

“Bandit! Hvor turde I forære dem – min arv –
til nogen anden mand end mig, før jeg blev spurgt?” [370]

Odysseus var tilfældigvis ved siden af,
han sagde: “Jo, min dreng, de handlede korrekt,
jeg var der nemlig, og jeg frelste dem og ham.”
I harme overøste jeg ham straks med, hvad
der er af skældsord; truede med alt, hvis han [375]

berøvede mig mine våben. Sat i den
situation blev han, om ikke vred, så dog
fornærmet over mine ord og svarede:
“Men det var os, der var her – dig, der ikke var
det sted, du burde være. Tilmed er du fræk, [380]
så du skal aldrig sejle hjem med dem ombord.”

Skældt ud med grove ord og krænket dybt tog jeg
afsted mod Skyros, ribbet for min ejendom
af uslingen Odysseus, søn af usle folk.
Jeg dømmes ikke *ham* så hårdt som lederne, [385]
for både stat og hær er helt afhængig af
de herskende, og folk, der fejler, er forledt
af deres læremestres ord. – Nu har jeg sagt
dig alt! Oh du, som hader Atreus’ børn, om blot

de høje guder ville elske dig som jeg!

[390]

STROFE

KOR

Du bjergrige, frugtbare Jord!

Oh moder til selve Zeus! Oh du,

der besidder Paktolos'

vældige gyldne strøm!

værdige Moder, du der lykkeligt

[395]

rider på de tyredræbende løver,

også dér har jeg anråbt dit navn,

dengang atriderne krænkede ham så dybt,

dengang de overdrog

[400]

hans fædrene våben, det fornemste tegn

på værdighed, til Laërtes' søn.

FILOKTET

Det tyder på, I kom hertil med et reelt

bevis på jeres nag, og jeres ord var helt

i harmoni med min erfaring, så jeg ser,

[405]

at det er Atreus' sønners og Odysseus' værk.

Jeg ved, den mand i ord og handling er beredt

til hver en slyngelstreg, når han ved hjælp af den

kan øve uretfærdighed og nå sit mål.

Mig undrer dette ikke, men det undrer mig,

[410]

hvis *Aias* var der, at han tålte dette syn.

NEOPTOLEMOS

Han lever ikke mere. Gjorde han, så var
de aldrig blevet taget fra mig, fremmede.

FILOKTET

Hvad siger du? Er han da også gået bort?

NEOPTOLEMOS

Ja, tro mig, han er ikke blandt os længere. [415]

FILOKTET

Oh ve mig!

Men ham, man prakkede Laërtes på, skønt han
var søn af Sisyfos, og Tydeus' søn! De to
– som aldrig burde være født – kan ikke dø!

NEOPTOLEMOS

Nej stol på det! For tiden er de tværtimod
fantastisk populære i den græske hær. [420]

FILOKTET

Og Nestor, denne gamle brave mand, min ven
fra Pylos, lever han? Han søgte altid at
forhindre deres overgreb med kloge råd.

NEOPTOLEMOS

Det går ham dårligt nu, fordi Antilochos
er væk; det er hans søn, forstår du, der er død. [425]

FILOKTET

Oh ve! De to, du nævnede, var dem, hvis død
jeg mindst i verden ønskede at høre om.
Ak, ak, hvad skal jeg vende blikket mod, når de
er væk, mens Odysseus lever netop nu, hvor det
var ham, der burde kaldes død, og ikke dem. [430]

NEOPTOLEMOS

Han er en dreven stridsmand, Filoktet, men selv
de kloge sjæle snubler tit i egne kneb.

FILOKTET

Ved Gud fortæl mig, hvor var Patroklos dengang
det skete, han, der var din far så dyrebar?

NEOPTOLEMOS

Ak, han var også død, og ganske kort kan jeg
forklare grunden: krigen lægger nødigt hånd
på en kujon, men altid på de tapre mænd. [435]

FILOKTET

Ja, du har ret, og mens vi taler om det, vil
jeg spørge dig, hvordan det går med en infam

person, hvis tunge var beregnende og skarp. [440]

NEOPTOLEMOS

Hvem andre end Odysseus kan du tale om?

FILOKTET

Jeg mener ikke ham. Thersites var der en,
der hed, som foretrak at snakke løs, selv dér,
hvor ingen gav ham lov. Tror du, han lever nu?

NEOPTOLEMOS

Det har jeg hørt, men jeg har ikke set ham selv. [445]

FILOKTET

Hvad ellers! Intet skadedyr er dræbt endnu,
nej guderne beskytter dem og gør det godt;
de snu og glatte nyder de at hente op
fra Hades' hus og sender altid gode og
reelle folk derned. Hvordan kan man forstå [450]
og acceptere det, der sker, når jeg – imens
jeg priser Guders værk – kan se, de handler ondt.

NEOPTOLEMOS

Du søn af Oitas land, nu vil jeg vogte mig
ved kun på afstand at betragte Atreus' børn
og Ilios, hvor slyngler har en større magt [455]
end hæderlige mænd, og tapperhed forgår

mens fejhed sejrer – aldrig vil jeg være mænd
som dem sympatisk stemt. For eftertiden skal
det klipperige Skyros stille mit behov
og sørge for, jeg finder glæde i mit hjem. [460]

Nu går jeg til mit skib, og du, oh Poias' søn:
Farvel, et inderligt farvel! Må guderne
befri dig for din sygdom, som du ønsker det!
Men vi må gå, så vi kan være klar til start,
når Guden lader os få lov at sejle bort. [465]

FILOKTET

Så hurtigt?

NEOPTOLEMOS

Ja – for er vi tæt ved vores skib,
så kan vi drage nytte af en gunstig vind.

FILOKTET

Ak, ved din far og mor, min dreng! Ved, hvad der er
dig kært derhjemme, beder jeg dig inderligt
forlad mig ikke ensom, uden hjælp, forpint [470]
af lidelser, som dem du hørte om og ser

mig leve med. Betragt mig som et ekstra hverv
på rejsen hjem. Og skønt jeg ved, at væmmelsen
ved denne byrde bliver stor, så udhold det
trods alt. Blandt ædle mænd er ondskab dybt forhadet, [475]
mens godhed er en æressag, og svigter du

mig nu, så vil du blive dadlet hårdt, men hvis
jeg kommer levende til Oitas land, fordi
du hjalp mig, vil du få den største hæderspris.

Besværet varer mindre end en dag, så vov [480]
det dog! Og hvis du gør, smid mig så bare ned
i skibets last, i forstavn, bagstavn, hvor du vil
– et sted, hvor jeg generer din besætning mindst.

Lad dig nu overtale, barn, jeg kaster mig
for dine fødder, kraftløs, som jeg er, forpint [485]
og vanfør. Lad mig ikke ene her, ved Zeus,
så fjernt fra steder, hvor der færdes mennesker!

Nej, bring mig sikkert til din bolig eller til
Euboia, Chalkodons rige – rejsen derfra og
til Oita, den trachinske bjergryg og den smukt [490]
henglidende Spercheios er ikke lang. Så kan

du vise mig for ham, der er min far, som jeg
i år og dag har frygtet for er død, for jeg
har tit sendt ham besked med folk, der kom hertil,
og jeg har bedt ham rejse selv og tage mig [495]

ombord, så jeg kom sikkert hjem. Men enten er
han borte, eller det er gået, som det sker
med sendebud: min lod tog de sig ikke nær,
naturligvis, men skyndte sig at sejle hjem.

Jeg ser i dig min fører og mit sendebud, [500]
fat medynk, frels mig nu, du ved jo alt kan ske,
at selvom alt går godt, er der en fare for,
at heldet svigter: den, der ingen modgang har,

bør vente sig det værste, og en mand, hvis liv
er lykkeligt, bør vogte det i særlig grad, [505]
at ikke det forspildes, før han ser det selv.

Modstrofe

KOR

Vis medynk, oh Herre, han har
fortalt om de mange lidelsers
uudholdelige pres;
sorger som disse har [510]

ingen af mine venner mødt. Hvis du,
Herre, afskyr de forhadte atrider,
ville jeg i dit sted råde bod
på deres ondskab og afvende gudernes [515]

straf ved at sørge for,
han kommer derhen, hvor han vil – til sit hjem,
på vores hurtige, sikre skib.

NEOPTOLEMOS

Nu er du nem at overtale, men pas på,
du ikke svigter dine løfter sidenhen, [520]
når du har fået nok af omgang med hans sår.

KORFØRER

Umuligt! Det vil aldrig nogensinde ske,
at du med rette kunne dadle mig for det.

NEOPTOLEMOS

Det er beskæmmende, hvis jeg gør mindre for
den mand end du, når han har brug for hjælp. Lad os [525]
da sejle, hvis du vil, så han kan rejse straks,
for skibet nægter ikke ham en plads ombord.
Blot guderne vil hjælpe os at komme frelst
fra dette land og til den kyst, vi stiler mod!

FILOKTET

Oh skønne dag! Du hædersmand! I gode folk, [530]
hvad skal jeg gøre for at vise jer, hvor dybt
taknemlig I har gjort mig? Lad os tage bort
herfra, min dreng, når vi to først har knælet i
min ubeboelige bolig, så du selv
kan se, hvad jeg har levet af og hvor robust [535]
jeg er. Jeg tror nok ingen anden mand end jeg
kan tåle dette syn – endsige bo det sted,
men jeg fik lært at finde mig i usle kår.

(De går mod grotten, samtidig kommer to mænd til syne, en matros og sømanden, der tidligere blev sat på vagt; han er nu forklædt som skipper.)

KORFØRER

Vent lidt og lad os høre, for der kommer to –
en fremmed og en sømand fra dit skib; når I [540]
har hørt, hvad de vil sige, kan I gå derind.

SKIBSKAPTAJN

Achilleus' søn! Jeg bad den følgesvend, du ser,
som sammen med to andre havde vagten på
dit fartøj, om at sige mig, hvor du mon var,
jeg vidste ikke, vi to skulle mødes – rent [545]
tilfældigt ankrede jeg op ved samme kyst.

Jeg fører nemlig som kaptajn et mindre skib
og undervejs fra Troja til Peparethos,
den druerige ø, erfarede jeg hér,
at disse søfolk var med dig. Jeg mente det [550]
var bedst, jeg ikke tav og rejste hjem, når vi
nu var på samme kyst, men talte med dig først.

Du ved vel intet om de ting, der angår dig,
de nye planer, grækerne har lagt for dig,
og ikke bare planlagt, nej, nu fører de [555]
dem ud i livet – spilder ikke mere tid.

NEOPTOLEMOS

Den tjeneste din omsorg yder mig, vil jeg
bestandig skønne på, hvis ikke jeg er slet;
men sig mig, hvad du talte om, så jeg kan få
at høre, hvad du ved om deres nye plan. [560]

SKIBSKAPTAJN

Den gamle Føniks og kong Theseus' sønner gik
ombord og rejste bort for at forfølge dig.

NEOPTOLEMOS

Og for at hente mig! Med magt? Med ord igen?

SKIBSKAPTAJN

Det ved jeg ikke. Jeg har sagt, hvad jeg har hørt.

NEOPTOLEMOS

Mon Føniks og hans fæller er så opsat på [565]
at gøre dette her for Atreus' sønners skyld?

SKIBSKAPTAJN

De handler, tøver ikke mere, stol på det!

NEOPTOLEMOS

Men hvorfor var Odysseus ikke klar til selv
at sejle som kurér? Har frygten standset ham?

SKIBSKAPTAJN

Da jeg brød op var han og Tydeus' søn på togt, [570]
de rejste for at sikre sig en anden mand.

NEOPTOLEMOS

Og hvem var det, Odysseus skulle hente selv?

SKIBSKAPTAJN

Det var en vis... (*med et blik på Filoktet*)

(*hvisker*) Men sig mig først, hvem er den mand?

Og når du svarer, lad så vær' at råbe højt!

NEOPTOLEMOS (*taler højt og klart*)

Den mand, du ser, er den berømte Filoktet. [575]

SKIBSKAPTAJN

Så spørg mig ikke mere ud, men sejl herfra
så hurtigt som du kan, forsvind fra denne ø!

FILOKTET

Min dreng, hvad siger denne sømand? Vil han slå
en handel af om mig med alt sit hviskeri?

NEOPTOLEMOS

Jeg ved det ikke. Vil han tale, bør det ske, [580]
så du og jeg og mine folk kan høre det.

SKIBSKAPTAJN

Achilleus' søn!

Sæt ikke hæren op mod mig, der siger ting,
jeg ikke bør; den gør mig meget godt som tak
for det, jeg gør for den i al beskedenhed.

NEOPTOLEMOS

Jeg hader Atreus' sønner, og min bedste ven [585]
er denne mand, fordi han afskyr dem, så hvis
du kom i venskab, bør du intet holde skjult

for os to – ikke ét ord af, hvad du har hørt.

SKIBSKAPTAJN

Tænk over, hvad du gør!

NEOPTOLEMOS

Det har jeg længe gjort.

SKIBSKAPTAJN

Så gør jeg dig ansvarlig.

NEOPTOLEMOS

Ja værsgo – men tal! [590]

SKIBSKAPTAJN

Ja godt! De to, du hørte om, den mægtige
Odysseus og kong Tydeus' søn er undervejs,
de søger denne mand og svor at få ham med
ved hjælp af enten argumenter eller magt.

Og hver en græker hørte tydeligt de ord [595]
Odysseus svor, for han var mere sikker på
at kunne gennemføre det end Tydeus' søn.

NEOPTOLEMOS

Hvorfor har Atreus' sønner efter så lang tid
vendt sig mod denne mand, som de nu længe har
behandlet som et udskud? Hvad har grebet dem? [600]

Var det en længsel eller måske tvang og hævn
fra guderne, som straffer onde gerninger?

SKIBSKAPTAJN

Du kender sikkert ikke sagen, så jeg skal
forklare alt. En fornem spåmand, Helenos,
en søn af Priamos, blev grebet af en mand, [605]
der gik alene ud i natten, én, hvis ry
kun rummer skam og skændsel, den svingagtige
Odysseus, der bandt sin fange, tog ham med og lod
enhver soldat beglo det ædle bytte – ham,
der forudsagde mange ting. Om Trojas mur [610]
lød varslet, at de aldrig kunne styrte den,
hvis ikke de fik overtalt ham dér med ord
og førte ham fra denne ø, hvor han nu bor.

Såsnart Odysseus hørte det, påtog han sig
at hente ham og stille ham til skue for [615]
dem alle. Højst sandsynligt, mente han, fik han
ham villigt med – hvis ikke, blev det under tvang.
Og slog det fejl, så kunne den, der havde lyst,
få lov at skære halsen over på ham selv.
Ja, det var alt, mit barn, så I bør skynde jer, [620]
du selv og hvem du måtte nære omsorg for.

FILOKTET

Oh ve!

Har han, den rene ondskab, svoret på at få

mig overtalt og hente mig? Som var jeg død
og skulle overtales til at stige op
fra Hades, op til lyset, sådan som hans far! [625]

SKIBSKAPTAJN

Det ved jeg ikke noget om, men nu går jeg
ombord. Må himlen hjælpe jer, så alt går godt!

(Går)

FILOKTET

Hvor grusomt, barn. Odysseus regner med, at han,
ved hjælp af søde ord, en dag kan sætte mig
i land og lade mig beglo af hver og een. [630]

Å nej!

Jeg lytted hellere til slangen, til det dybt
forhadte kryb, der gjorde mig til invalid.
Men *han* har ordet i sin magt, han vover alt,
og han vil komme, ved jeg nu. Mit barn, lad os
dog rejse væk fra øen, så vi kan få lagt [635]

et udstrakt hav imellem vort og Odysseus' skib.
Kom, lad os gå, for hastværk i den rette stund
vil bringe søvn og ro, når kvalerne er endt.

NEOPTOLEMOS

Vi sejler altså ud, når vinden stilner af,
for lige nu slår blæsten op om skibets stævn. [640]

FILOKTET

En vind er altid gunstig, når man undflyr ondt.

NEOPTOLEMOS

Åh nej, men *de* har også vinden stik imod.

FILOKTET

Banditter kender ikke modvind, når de får
en chance for at stjæle eller plyndre folk.

NEOPTOLEMOS

Nå godt, så går vi, når du først har hentet det,
du mest har brug for eller lyst til at få med.

[645]

FILOKTET

Der er, hvad jeg skal bruge, skønt det kun er lidt.

NEOPTOLEMOS

Hvad er der, som der ikke findes på mit skib?

FILOKTET

Jeg har en urt, hvormed jeg altid bedst kan få
mit sår bragt lindring, så det falder helt til ro.

[650]

NEOPTOLEMOS

Så hent den! Er der andet du vil tage med?

FILOKTET

Jo, hvis en pil er gledet fra mig, ubeset,
så vil jeg ikke lade nogen finde den.

NEOPTOLEMOS

Er det da den berømte bue, du har dér?

FILOKTET

Ja, det er netop den, jeg holder i min hånd. [655]

NEOPTOLEMOS

Mon jeg må se den tæt på? Må jeg holde den
og vise min respekt som om det var en gud?

FILOKTET

Det må du, dreng, det gælder både den og hvad
jeg har af andre ting, som du har lyst at se.

NEOPTOLEMOS

Jeg ønsker det så inderligt, men kun, hvis jeg [660]
har lov – så lad det fare, hvie jeg ikke må.

FILOKTET

Du taler fromt, mit barn, og du har lov. Du som
alene tillod mig at skue solens lys,
at gense Oitas land, min gamle far og dem,

der står mig nær; du, som har oprejst mig, der før [665]
var underkastet mine fjender. – Stol kun på,
at du må røre den og give den igen
til giveren, og du kan prale af, det kun
var dig af alle, der fik lov, fordi du har
et ædelt sind. Jeg fik den selv for hjælpsomhed. [670]

NEOPTOLEMOS

Det glæder mig, jeg fandt dig og fik dig til ven,
for den, der nyder godt og yder godt som tak,
han er en ven af større værd end gods og guld.
Gå blot derind!

FILOKTET

Og du skal med, for jeg er syg,
og det gør det nødvendigt, at du hjælper mig. [675]

(de går begge ind i grotten)

1. STASIMON

1. Strofe

KOR

Jeg så det ikke selv, men jeg har hørt fortalt
om ham, der kom for nær til
sengen, der tilhørte Zeus,
at han blev grebet og bundet fast

til et hvirvlende hjul af Kronos' søn. [680]

Men jeg har ikke set og hørt om andre folk,
hvis skæbne var så brutal som Filoktets.
Han gjorde intet ondt og han krænkede ingen,
men var retskaffen blandt
andre retskafne mænd [685]

og er dog så ufortjent nu blevet knust.
Det undrer mig, hvordan han har
kunnet udholde et
så kummerligt liv, alene her
kun med brændingens brusen omkring sig. [690]

1. Modstrofe

Han var sin egen nabo, kunne ikke gå,
og havde ingen om sig
i sine trængsler, hos hvem
det vakte genklang, når han begræd
dette blodige sår, som åd ham op, [695]

og hvis han fik et anfald, var der ingen, der
trak smertestillende urter op af den
gavmilde jord, så han kunne standse det hede
blod, der flød fra hans sår
på den angrebne fod. [700]

Han slæbte sig frem, hvor der fandtes en vej
hver gang den hjerteskræende
pine lettede lidt
og kravlede om snart hér snart dér
som et barn, der har mistet sin amme; [705]

2. Strofe

han høstede ikke korn fra den
hellige jord og intet af det andet,
som vi så utrætteligt dyrker.
Kun med bevingede pile
fra den hurtigt skydende bue [710]
skaffede han undertiden
noget, der kunne stille hans sult.
Ak, den stakkels forpinte sjæl,

som i ti år ikke fandt glæden ved
et krus vin, men altid prøvede [715]
at kravle hen til lidt brakvand, når han så et
sted, hvor han mente, han kunne finde det.

2. Modstrofe

Men nu har han mødt en ætling af
værdige mænd, og efter sine trængsler

vil han opnå lykke og storhed, [720]
for på sin søstærke skude
fører denne yngling ham med sig,
hjem til den fædrene bolig
efter de mange år, der svandt hen,
til de maliske nymfers bo [725]

og den stejle brink langs Spercheios' strøm,
dér, hvor krigeren med bronzeskjold
nærmer sig guderne, klart bestrålet af den
himmelske flamme højt over Oitas top.

(Under slutningen af korsangen har Filoktet og Neoptolemos forladt hulen og er nået ned på scenen. Neoptolemos fortsætter i retning af skibet, medens Filoktet standser.)

NEOPTOLEMOS (*vender sig*)

Hvis du har lyst, så kom! Men hvorfor tier du [730]
helt uden grund og står som ramt af lammelse?

FILOKTET

Å nej, å nej!

NEOPTOLEMOS

Hvad er det?

FILOKTET

Ingenting, gå bare videre!

NEOPTOLEMOS

Er det den gamle lidelse, der plager dig?

FILOKTET

Nej, nej, jeg tror, at det er ved at stilne af.

[735]

Åh Guder!

NEOPTOLEMOS

Men hvorfor kalder du på dem med dybe suk?

FILOKTET

At de skal vise nåde, komme mig til hjælp.

Åh nej, åh nej!

NEOPTOLEMOS

Hvad fejler du? Fortæl det dog i stedet for

[740]

at være tavs! Man kan jo se, du er i nød –

FILOKTET

Jeg er fortabt og jeg kan ikke skjule for
jer, hvor jeg lider, barn, det gennemborer mig,
oh ve, det gennemborer mig, jeg stakkels mand!

Jeg er fortabt. mit barn, jeg ædes op, mit barn,

[745]

oh ve mig, ve mig, ve!

I Guds navn! Hvis du har et sværd ved hånden, barn,
så beder jeg dig, hug det i min fod og skær

den hurtigt af. Lad være med at skån mit liv!

Kom så, min dreng!

[750]

NEOPTOLEMOS

Hvad nyt er der dog sket så pludseligt, der får
dig til at råbe højlydt og beklage dig?

FILOKTET

Du ved, min dreng ...

NEOPTOLEMOS

Hvad er det?

FILOKTET

Barn, du ved nok ...

NEOPTOLEMOS

... hvad?

Jeg ved det ikke.

FILOKTET

Gør du ikke? Ve mig! Ve!

NEOPTOLEMOS

Tung er den byrde, som din sygdom volder dig.

[755]

FILOKTET

Tung over al forstand. Vis mig barmhjertighed!

NEOPTOLEMOS

Hvad skal jeg da?

FILOKTET

Forlad mig ikke her af angst.

Den svinder af sig selv; når den har hærget nok;
det varer kun en tid.

NEOPTOLEMOS

Din stakkel! Ja, alt hvad du
har lidt, har gjort dig til et stakkels menneske. [760]
Men vil du, jeg skal holde om dig, røre dig?

FILOKTET

For Guds skyld nej! Tag mine våben her, dem som
du lige bad mig om, pas på dem, vogt dem vel,
indtil det anfald, jeg har nu, er stilnet af, [765]
for søvnen griber mig, når smerten fjerner sig,
og den er ikke helt forbi, før det er sket.

Det er nødvendigt, at jeg får en rolig søvn,
men kommer de imens, de folk, du ved, ved Gud,
så giv dem ikke buen her for nogen pris, [770]
for gør du det med vilje eller under tvang,
så dræber du dig selv og mig på samme tid,
den mand, som du tog under din beskyttelse.

NEOPTOLEMOS

Stol på min omhu! Ingen får den uden dig
og mig. Så ræk den til mig – må den bringe held! [775]

FILOKTET

Her, tag den, dreng, og hylt så Niddets Gud, at han
vil spare dig for samme kval, som jeg har lidt,
og som han led, den helt, der havde den før jeg.

NEOPTOLEMOS

Oh Guder! Måtte dette ske os begge to:
om blot en gunstig, hurtig rejse førte os [780]
hvorhen Gud vil og hvortil færden er bestemt!

FILOKTET

Jeg frygter, at dit ønske er forgæves, barn!
Nu flyder blodets røde strøm fra sårets dyb
igen. Jeg tror et anfald atter er på vej.
Åh nej, hvor jeg pines, hvilken gru! [785]

Oh fod! Ak hvilken smerte du dog volder mig!

Det kryber herhen!

Det kommer ganske nær! Oh ve mig arme mand!

Nu ved du, hvad det er. Ved Gud, flygt ikke bort!

Oh vel [790]

Oh kefallenske fremmede, om blot dit bryst

blev gennemboret af en lidelse som min!

Oh I, som står i spidsen for vor hær, gid det

var jeres kød, den sygdom åd, og ikke mit,
og gid I begge led så mange år, som jeg! [795]

Oh ve mig, ak!

Oh Død, hvorfor kan du da aldrig komme, Død,
endskønt jeg altid kalder på dig, dag på dag.

Oh ædle barn, nu må du støtte mig: når du
har hidkaldt Lemnos' ild, så lad mig, ædle barn, [800]
fortæres af dens flamme. Jeg var selv parat

en gang og tændte bålet for en søn af Zeus,
belønningen var våbnet, du nu passer på.

Hvad siger du, dreng? Hvad siger du?

Men hvorfor tier du? Hvor er du henne, barn? [805]

NEOPTOLEMOS

Ak dine lidelser har længe pint mig dybt.

FILOKTET

Bevar alligevel dit mod, for selvom det
er nok så stærke smerter, går de hurtigt bort.

Men lad mig ikke ene her, jeg beder dig!

NEOPTOLEMOS

Nær ingen frygt, vi bliver.

FILOKTET

Gør du?

NEOPTOLEMOS

Helt bestemt.

[810]

FILOKTET

Jeg kræver ikke, du skal bindes med en ed.

NEOPTOLEMOS

Jeg har slet ikke lov at rejse uden dig.

FILOKTET

Ræk mig din hånd og lov det!

NEOPTOLEMOS

Her – jeg lover det!

FILOKTET

Nu derhen, derhen –

NEOPTOLEMOS

Hvor? Hvor mener du?

FILOKTET

Derop.

NEOPTOLEMOS

Du raser atter, ser mod himlen – men hvorfor?

[815]

FILOKTET

Giv slip, giv slip!

NEOPTOLEMOS

Hvor skal du hen?

FILOKTET

Så slip mig dog!

NEOPTOLEMOS

Nej!

FILOKTET

Hvis du rører ved mig, slår du mig ihjel.

NEOPTOLEMOS

Så slipper jeg, du ved jo selv, hvad der er bedst.

FILOKTET

Oh jord, oh tag imod mig – døende som jeg er,
for såret nægter mig at rejse mig igen.

[820]

(Filoktet synker sammen)

NEOPTOLEMOS

Om lidt er søvnen sikkert faldet over ham,
for se hans hoved bøjer sig, hans legeme

er dækket helt af sved og på hans ene hæl
er sprængt en åre, hvorfra blodet strømmer sort.
Men lad os, gode venner, sørge for, at han [825]
får ro, så han kan få den søvn, han trænger til.

LYRISK DIALOG

Strofe

KOR

Søvn, du kender ikke til smerten!
Du sorgfri søvn, du, der ånder sødt,
kom til os, Herre, med velsignelse,
og lad det lys, som du har spredt [830]
over hans øjne, falde til ro

– kom med din lægedom. Kom!
Oh barn. betænk hvilket standpunkt
du vil tage, hvilken kurs, du vil følge.
Ser du, hvad der skal ordnes nu? Han sover! [835]

Hvorfor går vi så ikke i gang?
Den rette stund, det Nu, der afgør alt,
vinder på et øjeblik den fulde sejr.

NEOPTOLEMOS

Nok kan han intet høre. men jeg kan se, at vi vinder
buen forgæves, hvis vi letter anker uden dens ejer: [840]

falskhed og pral over nytteløs gerning er
skammelig adfærd,
sejrens krans er jo hans, en guddom har sagt,
han skal hentes.

Modstrofe

Den slags ordner guddommen selv, barn;
men hvis du atter vil svare mig,
hvisk så min dreng, ja hvisk dem ganske lavt, [845]
de ord, som du vil sige mig,
for hos en syg er søvn ikke søvn,
alt kan han opfatte skarpt.
Og gå så langt som du evner,
overvej, hvordan du nu i det skjulte [850]
kan få gjort, hvad jeg bad dig om, ja bad om.
Du ved nok hvad jeg hentyder til.
Men hvis du føler for ham nu som før,
kan erfarne folk kun spå dig mange kvaler.

Epode

Vinden er gunstig barn, gunstig, [855]
med lukkede øjne og forsvarsløs
ligger han udstrakt som var det nat,
han har godt af at sove i solen.
Han er ikke herre over sin arm, sin fod,

over noget som helst, det er som lå [860]
han udstrakt i Hades.

Træf den beslutning tiden kræver,
men efter hvad jeg har erfaret, mit barn,
står man sig bedst ved at gøre det,
der ikke er farligt.

NEOPTOLEMOS

Ti stille! Kom dog til fornuft! Nu åbner han [865]
jo sine øjne og han løfter hovedet.

FILOKTET

Oh lys, når søvnen er forbi! Oh omsorg, som
I fremmede har vist mig; den har gjort min frygt
til skamme. Aldrig har jeg håbet på, at du,
min dreng, så skånsomt kunne bære over med [870]
mit anfald, ville blive hos mig, hjælpe mig,
mens samme hverv var alt for svært for Atreus' børn,
de turde ikke, hærens brave ledere!

Du derimod, der jo er ædel af natur,
der er af ædel slægt, du regnede det kun [875]
for småting, skønt du tyngedes af skrig og stank.

Men da det nu ser ud til, at der er en form
for glemsel og for stilstand i min sygdom, barn,
så rejs mig, gør det selv, og stil mig op, så vi,
såsnart min træthed har fortaget sig, kan gå [880]
ned til dit skib og uophørligt sejle bort.

NEOPTOLEMOS

Hvor er jeg glad, fordi jeg mod forventning ser
dig uden smerter, ser du lever stadigvæk,
for skal man dømme efter de symptomer, som
du viste under dette anfald, var du død. [885]

Rejs dig nu op, men hvis du vil, så kan de folk
her bære dig. Det har de ingenting imod,
for vi har jo besluttet rejsen du og jeg.

FILOKTET

Nej tak, men løft mig, som du tilbød før, og send
dem bort, bebyrd dem ikke med den ækle lugt, [890]
så længe det kan undgås. For ombord får de
vist nok af bryderi med mig som passager.

NEOPTOLEMOS (*rækker ham sin hånd*)

Ja godt! Så rejs dig op og sørg for at stå fast.

FILOKTET (*han rejser sig*)

Det skal jeg nok. Det sørger gammel vane for.

(*De går. Pludselig standser Neoptolemos*)

NEOPTOLEMOS

Oh ve! Hvad nu? Hvad skal jeg stakkel gøre nu? [895]

FILOKTET

Hvor har du dine tanker, barn? Hvad mener du?

NEOPTOLEMOS

Jeg er forvirret, hvordan skal jeg få det sagt?

FILOKTET

Forvirret! Over hvad? Sig ikke det, mit barn!

NEOPTOLEMOS

Mit sind er fyldt med tvivl i dette øjeblik.

FILOKTET

Du vil da ikke nægte mig at sejle med,
fordi du føler lede ved min syge fod?

[900]

NEOPTOLEMOS

Alt vækker lede hos en mand, der lader hånt
om sin natur og handler, som han ikke bør.

FILOKTET

I hverken handling eller sprog beskæmmer du
din far, når du er hjælpsom mod en ærlig mand.

[905]

NEOPTOLEMOS

Du får at se, at jeg er ond, det piner mig.

FILOKTET

I handling? Nej! I ord måske, det gør mig angst.

NEOPTOLEMOS

Oh Gud!

Hvad gør jeg? Viser mig som lav for anden gang
og skjuler det, som han bør vide, lyver groft?

FILOKTET

Hvis jeg kan skønne rigtigt, ser det ud som om [910]
han svigter mig, forlader mig og sejler bort.

NEOPTOLEMOS

Det gør jeg ikke, men i lang tid har det pint
mig, at det nok vil smerte dig at følge mig:

FILOKTET

Hvad siger du? For jeg forstår det ikke, barn.

NEOPTOLEMOS

Jeg skjuler intet for dig: du skal sejle med [915]
til Troja for at møde flåden og den græske hær.

FILOKTET

Ah nej, hvad sagde du?

NEOPTOLEMOS

Suk ikke, hør nu først ...

FILOKTET

Hør hvad? Hvad agter du at gøre ved mig da?

NEOPTOLEMOS

Først frelse dig fra denne kval og derpå gå
mod Trojas slette og rasere den med dig.

[920]

FILOKTET

Og det er virkelig din agt?

NEOPTOLEMOS

Bliv ikke vred,
for det er streng nødvendighed, der byder det.

FILOKTET

Jeg stakkel er fortabt, forrådt. Du fremmede,
hvad har du gjort imod mig? Ræk mig våbnet straks!

NEOPTOLEMOS

Umuligt! Jeg må lyde hærens øvrighed,
det er kun rimeligt og er mig selv til gavn.

[925]

FILOKTET

Oh ild, du rædsel der går gennem marv og ben!

Du falskheds ækle redskab! Hvad har du dog gjort!
Hvor har du svigtet mig! Din slyngel, skammer du
dig ikke, når du ser den mand, der bad om hjælp? [930]
Da du tog buen fra mig, var det mit liv, du tog.
Jeg beder dig så bønligt: giv mig den igen!
Ved dine fædres guder, lad mig ikke dø!
Oh ve! han tier og han vender blikket bort,
som vil han aldrig mere aflevere den. [935]
I bugter! Brinker! Vilde dyr, blandt hvem jeg bor!
I stejle klipper! I står mig nær og kender mig.
Det er for jer, jeg råber mine klager ud
om det Achilleus' søn har gjort mod mig – jeg ved
jo ingen andre, jeg kan tale til: Han svor [940]
at sørge for, at jeg kom hjem – og fører mig
til Troja! Skønt han gav sit ord beholder han
det våben. der har tilhørt Herakles, Zeus' søn,
vil vise det for hæren. Fjerner mig med magt,
som om det var en stærk mand, der var fanget ind, [945]
véd ikke, at det er en død, han slår ihjel –
en tomheds skygge, kun et syn. – Hvis jeg var stærk,
lod jeg mig ikke fange, ikke engang nu
– undtagen med bedrag. Ak nu er jeg forrådt!
Hvad gør jeg? Giv mig den! Så kom nu til dig selv! [950]
Hvad siger du? Du tier? Ak nu er alt forbi!
Du dobbelt-port i klippen! Atter vender jeg
tilbage til dig – uden føde, våbenløs:
alene skal jeg tæres hen i grotten her,

skal ikke dræbe nogen fugle eller dyr [955]

i bjergene med buen der. Når jeg er død,
så bliver jeg selv ædt af dem, der mætted' mig,
og dem jeg før har jagtet, skal nu jagte mig.

Som bod skal jeg betale deres blod med mit
og det på grund af denne hykler! Gid du må dø! [960]

– Nej lad mig finde ud af først, om du igen
vil skifte sind – hvis ikke: Dø en ussel død!

KORFØRER (*henvendt til Neoptolemos*)

Hvad gør vi? Herre, det beror på dig, om vi
skal sejle eller bøje os for mandens krav.

NEOPTOLEMOS

En sælsom medynk med den mand har grebet mig [965]
for længe siden, ikke bare lige nu.

FILOKTET

Ved Gud, vis nåde, barn! Lad intet menneske
få grund til at bebrejde dig, du prisdav mig.

NEOPTOLEMOS

Hvad gør jeg nu? Jeg burde aldrig være rejst
fra Skyros, så plaget er jeg over det, der sker. [970]

FILOKTET

Ond er du ikke, men jeg tror, at onde folk

har lært dig falskhed. Overlad nu det til dem,
der kan den slags, giv mig mit våben og sejl bort!

NEOPTOLEMOS (*henvendt til sine mænd*)

Hvad gør vi, søfolk?

(*Odysseus og to matroser træder ind*)

ODYSSEUS (*på afstand til Neoptolemos*)

Slyngel! Hvad er det, du gør?

Gå væk derfra og lad mig få den bue dér!

[975]

FILOKTET

Oh ve, hvem er den mand? Er det Odysseus røst?

ODYSSEUS

Det er det, stol på det, og det er ham du ser.

FILOKTET

Nu er jeg solgt, fortabt! Den mand, der pågreb mig
og tog det våben, der var mit, var altså dig?

ODYSSEUS

Jeg tilstår: mig og ingen anden, stol på det.

[980]

FILOKTET (*til Neoptolemos*)

Kom med den, giv mig buen, barn!

ODYSSEUS

Selv om han vil,
gør han det aldrig. Du skal nemlig følge med –
gør du det ikke, vil de få dig væk med magt.

(nikker mod sine ledsagere)

FILOKTET

Det vover du! Hvor er du dog gemen. De folk
skal fjerne mig med magt?

ODYSSEUS

Det kommer an på dig. [985]

FILOKTET

Oh Lemnos! Oh du ild, du altbesejrende,
der er Hefaistos' værk! Kan du se roligt til,
hvis denne mand med magt vil skille mig fra dig?

ODYSSEUS

Zeus er det, må du vide, Lemnos' herre, Zeus. [990]
Af Zeus er ordren givet, og jeg tjener ham.

FILOKTET

Dit kryb! Hvad du dog finder på! Du gør jo Zeus
til en bedrager ved at dække dig bag ham.

ODYSSEUS

Nej til et sandhedsvidne. For du skal herfra!

FILOKTET

Jeg gør det ikke!

ODYSSEUS

Jo! Du har at lystre her!

FILOKTET

Jeg stakkel!

[995]

Ak, det er altså ikke frie mænd, min far
har avlet – det er slaver åbenbart.

ODYSSEUS

Nej I

er ligemænd til heltene, med hvem du skal
erobre og rasere Troja sten for sten.

FILOKTET

Hvad end jeg måtte lide, vil det aldrig ske
så længe øens stejle afsats dér er min!

[1000]

ODYSSEUS

Hvad vil du?

FILOKTET

Kaste mig fra klippen straks og slå

mit hovede til blods mod klippen nedenfor.

ODYSSEUS (*til sine ledsagere*)

Hør grib ham! Det må for alt i verden ikke ske!

FILOKTET (*søfolkene holder ham fast*)

Oh hænder! Hvor I lider under savnet af
den kære buestreg: I er hans bytte nu.

[1005]

(*henvendt til Odysseus*)

Oh du, hvis sjæl er syg og æreløs, du har
igen bedraget mig, du har mig i dit net.

Den dreng, som var mig ukendt, brugte du som skjold,
han var for god til dig, men var min ligemand.

Han kendte kun til ét: at følge en instruks,

[1010]

men nu er det så tydeligt, det har berørt
ham dybt, hvad jeg har lidt og hvad han selv har gjort.

Det er din onde sjæl, der altid finder frem
til næstens svage punkt, der klogt har lært ham svig
endskønt det var ham fremmed og var ham imod.

[1015]

Som fange vil du føre mig fra denne kyst,
hvor du i sin tid lod mig ligge venneløs,
alene, lyst i band – et lig blandt levende.

Gid du må dø!

Det har jeg ofte bedt om, men da ingen gud
vil glæde mig, så nyder du dit liv, mens jeg

[1020]

til gengæld fælder tårer over netop det
at leve – usselt og med mange smerter og
til spot for dig og hærens ledere, de to,
for hvem du nu gør tjeneste. – Og dog var det
med tvang og list de fik dig til at sejle med, [1025]
mens jeg, som villigt tog af sted i spidsen for
syv skibe, jeg stakkel blev smidt æreskændet bort
af dem, fortæller *du*. De siger det var dig.

Hvorfor nu hente mig? Hvorhen? Til hvilken gavn?
Jeg er jo intet og er død for jer forlængst. [1030]

Du synes måske ikke mere, at jeg er
en stinkende krøbling? Hvis jeg sejler med, kan I
da tænde offerbål og stadig ofre vin?

– Det var dit påskud dengang til at få mig væk.

Gid I må dø!

Hvis guderne vil øve ret, så sker det snart, [1035]
fordi I øved uret mod en mand som mig.

Jeg ved de vil, for I var aldrig sejlet ud
på togt for min, en svæklings, skyld, hvis ikke I
blev drevet mod mig af et guddomsskabt begær.

Årvågne guder! Fædreland! Så straf dem nu [1040]
omsider, straf dem alle under eet, hvis I
vil føle medynk med mig. Nok er mit liv en ynk,
men hvis jeg ser dem ligge slået ned, så vil
jeg føle mig befriet for min lidelse.

KORFØRER

Den mand er bitter, Odysseus, bitre er hans ord; [1045]
han er ubøjjelig midt i sin dybe nød.

ODYSSEUS

Jeg havde mange ting at svare ham, hvis der
var tid, nu må jeg nøjles med et enkelt ord.
Hvad end det gælder ved I, man kan bruge mig,
og skal der vælges mellem gode, brave mænd, [1050]
så findes ingen mere loyal end jeg.
Men jeg vil altid sejre, det er min natur –
undtagen nu, og jeg skal gerne føje dig.

(til søfolkene)

Slip manden løs, og rør ham ikke længere!
Lad ham kun blive!
(til Filoktet) Vi har ikke brug for dig, [1055]
nu har vi jo dit våben. Vi har Teukros klar,
han er en kyndig skytte, og jeg mener nok,
jeg selv kan magte buen fuldt så godt som du
og med min hånd kan styre pilen mod sit mål.
Hvad brug har vi for dig? Lev vel, nyd du din ø! [1060]
Vi må afsted!
Hvem ved, måske din hædersgave, buen her,
vil skænke mig den ære, som burde være din.

FILOKTET

Jeg stakkel! Ak, hvad gør jeg nu! Bevæbnet med
mit våben vil du træde frem for vores hær.

ODYSSEUS

Lad vær' at svare mig, jeg er på vej herfra. [1065]

FILOKTET (*til Neoptolemos*)

Så skal jeg heller ikke mere lytte til
din røst, Achilleus' søn. Du rejser uden ord?

ODYSSEUS (*til Neoptolemos*)

Kom så! Vend blikket bort, hvor ædel du end er!
Pas på du ikke sætter vores held på spil.

FILOKTET

Oh søfolk, vil I lade mig alene nu, [1070]
vil I da ikke vise mig barmhjertighed?

KORFØRER

Den unge mand er fører for vort skib, og det,
han svarer dig, vil også være vores svar.

NEOPTOLEMOS (*til koret*)

Fra denne kant (*nikker mod Odysseus*)

vil jeg få ord for, at jeg er
for blød, men ønsker manden det, så bliv her blot, [1075]
mens folkene ombord får skibet rigget til

og vi får bedt til guderne. Måske får han
imens en anden tankegang, der er til gavn
for vores sag. (*nikker mod Odysseus*)

Hvad os to angår går vi nu,
men når vi kalder på jer, skal I komme straks. [1080]

(*går*)

K O M M O S

1. Strofe

FILOKTET

Oh grotte i fjeldets dyb, snart er du hed
snart er du kold som is. Jeg ser, at jeg stakkel
aldrig kan komme herfra,
jeg må være hos dig, når jeg skal dø.

Oh ve mig, ve! [1085]

Elendige bolig, hvor luften er tung
af mine kvalfulde suk!

Hvad skal for fremtiden,

dag efter dag, opretholde mit liv?

Fra hvem og fra hvilket sted kan jeg [1090]

hente håb om at skaffe føde?

Åh I forhen så frygtsomme fugle,

flyv I bare trygt i den skarpe luft,
jeg kan ikke længere skyde jer ned.

KOR

Det er dig selv, der har villet det, [1095]
du stakkels mand, skæbnen blev ikke
sendt af en anden, større magt. Du kunne
have tænkt dig om, men i stedet for
en skæbne, der var lidt mere barmhjertig,
valgte du at gå ind til en tungere lod. [1100]

I. Modstrofe

FILOKTET

Ak, jeg er en stakkel og ødelagt af
sygdom og nød. Skal jeg i tiden, der kommer,
leve ulykkeligt her,
helt alene igen – så må jeg dø.

Oh ve, oh ve! [1105]

Jeg kan ikke længere skaffe mig mad
med min bevingede pil,
som jeg før bar i min
kraftige hånd, for en svigefuld sjæls [1110]

forbavsende, gådefulde ord
har forført mig. Om blot jeg kunne

se den mand, som har smedet de rænker,
få tildelt den smerte, der før var min –
se ham lide lige så længe som jeg.

[1115]

KOR

En skæbne sendt af en gud har gjort
dig magtesløs – ikke intriger
spundet af vores hånd. Så du må rette
dine uheldsvangre forbandelser
mod andre. Hvad angår mig vil jeg ønske,
at du ikke vil støde min venlighed bort.

[1120]

2. Strofe

FILOKTET

Oh ve mig, han sidder måske på den
gråhvide strand ved havet et sted,
hvor han spotter mig nu, mens han med hånden
svinger det våben, der førhen var hele
mit fattige liv. Oh elskede bue,
du, som ingen før mig har berørt,
er nu revet ud af min hånd!

[1125]

Hvis du har følelser ser du nok,
med beklagelse, at Herakles' ven
den stakkel, ikke mere besidder dig –
at en anden, nok så behændig mand,

[1130]

skal afløse mig –
nu er det ham, der vil bruge dig flittigt. [1135]

Du vil se hans skændige svindel;
en infam og afskyelig fjende,
og de utallige følger af hans bedrag,
hvis lige ingen har udtænkt mod mig.

KOR

Det er hver mands ret at forsvare sin sag [1140]
så godt, han formår. Men *har* han talt sin sag, bør han
afholde sig fra en sårende hadsk kritik.

Ham, jeg taler om, er blevet udvalgt blandt
adskillige andre, og han har på
given befaling udført
et hverv til vort fælles bedste. [1145]

2. Modstrofe

FILOKTET

Bevingede bytte og skarer af
årvågne dyr, som løber omkring
i den bjergrige egn! Nu skal I ikke
længere skræmt flygte bort, når I kommer
min grotte for nær, for jeg har jo ikke [1150]
hjælp som før af de pile, jeg bar
i hånden. Ak, jeg er fortabt!

Ja, grotten bliver bevogtet slet
og kan ikke mere volde jer frygt,
så nu er tiden inde til hævn. Kom kun, [1155]
når I vil og gør jer til gode med
mit blodige kød,
jeg må jo snart tage afsked med livet,

for hvorfra skal jeg skaffe føde?
Hvem kan leve af luft, når han ikke [1160]
længere evner at nyde noget af det,
som skænkes os af den gavmilde jord?

KOR

Vil du gerne hædre en gæst, så kom *ham*
i møde, som mødte *dig* med ægte sympati,
men du må indse, du selv skal bestemme, om [1165]
du vil undfly den sot, som er pinefuld
at nære: den mand, i hvem den lever
kan nemlig ikke lære
at tåle den tunge byrde.

Epode

FILOKTET

Du vækker den igen, igen
min gamle smerte. I var de [1170]
venligste, der nogensinde kom hertil,

hvorfor så dræbe mig, hvad vil I mig?

KOR

Hvad mener du?

FILOKTET

Hvis I vil føre mig

til det forhadte Troja, må jeg dø.

[1175]

KOR

Ja vi vil, for vi tror, det er bedst for dig.

FILOKTET

Er det sådan fat, så forlad mig straks.

Det passer mig godt at lyde din ordre,
jeg behøver ikke et nødes.

Lad os gå, lad os gå –

enhver til sin post på skibet.

[1180]

FILOKTET

Nej, ved den beskyttene Zeus,

gå ikke, jeg bønfalder jer!

KOR

Fat dig!

FILOKTET

Åh venner!

I Guds navn, bliv her!

KOR

Hvad råber du for? [1185]

FILOKTET

Oh ve, oh ve!

Oh skæbne, skæbne! Jeg er fortabt!

Fod, oh fod, hvad skal jeg stakkel

gøre med dig i resten af livet?

Oh venner, vend om, kom tilbage igen. [1190]

KOR

Hvorfor? Er din holdning da

en anden en den, du tilkendegav før?

FILOKTET

Den, der er forvildet af et uvejr

af sorg, kan man ikke bebrejde, at han

råber op stik imod sund fornuft. [1195]

KOR

Følg os, din stakkel, og gør, som vi siger.

FILOKTET

Nej, jeg forsikrer jer, aldrig i evighed!

Ikke engang hvis lynudslyngeren

stak mig i brand med sin tordnende lynild,
Måtte Troja forgå og alle de
grækere dér, der var grusomme nok til at
udstøde mig på grund af min fod!
Sømænd, oh opfyld mit eneste ønske!

[1200]

KOR

Hvad vil du sige med det?

FILOKTET

Et sted må I

skaffe et våben – et sværd, en økse!

[1205]

KOR

Hvad vil du bruge det til, hvis du fik det?

FILOKTET

At skære halsen over og kappe
hovedet af med et hug af min hånd, for nu
higer jeg, higer jeg efter at dø.

KOR

Hvorfor?

FILOKTET

For at finde min far.

[1210]

KOR

I hvilket land?

FILOKTET

I dødens rige,
for han er ikke længere i live.

Oh by, oh fædrene by!

Om blot jeg stakkel fik lov at se dig,
jeg, som forlod din hellige strøm
for at komme de forhadte grækere
til hjælp! Fra nu af er jeg død.

[1215]

(Filoktet går ind i sin grotte)

KORFØRER

Jeg ville allerede være gået hen
i nærheden af skibet, hvis jeg ikke tæt
ved stedet her fik øje på Achilleus' søn,
der med Odysseus er på vej herhen mod os.

[1220]

(Neoptolemos og Odysseus kommer ind. Neoptolemos bærer stadig Filoktets bue og pile)

ODYSSEUS

Men sig mig dog, hvorfor du vender om igen;
hvorfor er du så ivrig og har en sådan hast.

NEOPTOLEMOS

Jeg skylder afbigt for en fejl, jeg før begik.

ODYSSEUS

Det lyder mærkeligt. Hvad var det for en fejl? [1225]

NEOPTOLEMOS

At jeg, af lydighed mod dig og vores hær ...

ODYSSEUS

Og hvad har du så gjort, som du ikke kan være bekendt?

NEOPTOLEMOS

Jeg lokkede en mand med svig og skændig løgn.

ODYSSEUS

Hvem dog? Har du lagt nye planer siden sidst?

NEOPTOLEMOS

Nej ingen nye, men det er til Poias' søn – [1230]

ODYSSEUS

Hvad vil du gøre? Åh en frygt har grebet mig.

NEOPTOLEMOS

– fra hvem jeg tog de våben her – jeg nu igen ...

ODYSSEUS

Hvad siger du? vil du da give dem til ham?

NEOPTOLEMOS

Ja for jeg snød ham og beholdt dem uden ret.

ODYSSEUS

Ved guderne!

Mon det er for at håne mig, du siger det?

[1235]

NEOPTOLEMOS

Ja, hvis du mener, det er hån at tale sandt.

ODYSSEUS

Sig mig, Achilleus' søn, hvad mener du med det?

NEOPTOLEMOS

Vil du da høre det to gange – måske tre?

ODYSSEUS

Selv een gang var en gang for meget, ellers tak!

NEOPTOLEMOS

Nu har jeg sagt det sidste ord i denne sag.

[1240]

ODYSSEUS

Der findes en, som kan forhindre det, du vil.

NEOPTOLEMOS

Hvad mener du? Hvem skulle kunne hindre det?

ODYSSEUS

Hver kriger i vor hær – og jeg er en af dem.

NEOPTOLEMOS

Du er så klog, men det er ikke kloge ord.

ODYSSEUS

Og du er hverken klog i handling eller ord.

[1245]

NEOPTOLEMOS

En ærlig handling tæller mere end en klog.

ODYSSEUS

At afstå det, du fik, ved hjælp af mine råd,
er det en ærlig handling?

NEOPTOLEMOS

Jeg vil prøve på
at sone det bedrag, jeg til min skam begik.

ODYSSEUS

I så fald, frygter du så ikke vores hær?

[1250]

NEOPTOLEMOS

Med retten på min side tør jeg gøre det.
Selv trusler får mig ikke til at svigte ham.

ODYSSEUS

Vor fjende nu er ikke Troja, det er dig!

NEOPTOLEMOS

Ja det vil vise sig.

ODYSSEUS

Du ser min højre hånd
har grebet sværdets skæfte?

NEOPTOLEMOS

Du vil også se, [1255]
jeg gør som du, jeg tøver ikke længere.

ODYSSEUS

Og dog, jeg lader dig i fred, men aflægger
rapport for hele hæren – den skal dømme dig.

(Odysseus går)

NEOPTOLEMOS *(råber efter Odysseus)*

Nu er du kommet til fornuft, bliv ved med det,
så bliver du nok sparet for en del besvær. [1260]

(kalder på Filoktet)

Kom Poias' søn, kom Filoktet, jeg beder dig!
Forlad den klippefyldte hule, kom herud.

FILOKTET *(kommer ud af grotten)*

Hvad er det for er højlydt larm, der rejser sig
ved grotten? Hvorfor kalder I? Hvad vil I mig?
Nok ikke noget godt er I her med. Endnu
en sorg i tilgift til de sorger, jeg har lidt.

[1265]

NEOPTOLEMOS

Fat mod og hør de ord, jeg har at sige dig!

FILOKTET *(begynder at gå ned)*

Men jeg er bange, for det gik mig slet på grund
af smukke ord – jeg stolede på dine ord.

NEOPTOLEMOS

Kan det da ikke tænkes, at man skifter sind?

[1270]

FILOKTET

Med den slags ord bestjal du mig. Du syntes tro,
men var i smug kun opsat på at skade mig.

NEOPTOLEMOS

Det er jeg ikke nu. Men lad mig høre, om
du har bestemt dig: vil du blive eller vil
du gå ombord med os?

FILOKTET

Nu er det nok, hold op! [1275]

Alt hvad du siger er til ingen nytte nu.

NEOPTOLEMOS

Og du er sikker?

FILOKTET

Mer' end jeg kan sige dig.

NEOPTOLEMOS

Hvor ville jeg dog gerne overtale dig,
men hvis de ord, jeg bruger, ingen virkning har,
så tier jeg.

FILOKTET

Ja det er nytteløst, for du [1280]
vil aldrig opnå, at mit hjerte åbner sig...

Du er af ædel byrd, men slet i bund og grund:

Tænk du, der tog mit liv, da du med løgn stjal det,
der gav mig livet, kommer og belærer *mig!*

Blot I var døde, Atreus sønner fremfor alt, [1285]
og så Laërtes' søn og du!

NEOPTOLEMOS

Ti stille med
det dér og modtag denne bue af min hånd!

FILOKTET

Hvad siger du? Vil I igen bedrage mig?

NEOPTOLEMOS

Nej ved den sanddru Zeus' guddommelige magt!

FILOKTET

De ord går mig til hjertet, hvis du taler sandt. [1290]

NEOPTOLEMOS

Jeg lader handling følge ord: ræk højre hånd
herhen og overtag det våben, der er dit.

(rækker ham bue og pile)

ODYSSEUS *(træder frem fra sit skjulested)*

Og jeg forbyder det, og tager guderne
til vidne! I Atreus' sønners og i hærens navn!

FILOKTET

Hvis stemme er det, barn? Er det Odysseus røst,
jeg hører? [1295]

ODYSSEUS

Ja, og ham du ser foran dig, som
vil bringe dig til Trojas slette nu med magt –
hvad enten drengen her vil ha' det eller ej.

FILOKTET (*spænder buen*)

Se vent du kun til pilen her er rettet ind.

NEOPTOLEMOS (*griber Filoktet i armen*)

I Guds navn, nej, den pil må ikke skydes af!

[1300]

FILOKTET

Ved Gud så slip mig, slip min arm, min kære dreng.

NEOPTOLEMOS

Jeg slipper ikke!

FILOKTET

Hvorfor hindrer du mig i
at dræbe den forhadte fjende med min pil?

NEOPTOLEMOS

Fordi vi begge ville sætte æren til.

(*Odysseus skynder sig bort*)

FILOKTET (*sænker buen*)

Nå godt! (*råber efter Odysseus*)

[1305]

Men vid, at grækerhærens ledere,
kun kundgør løgn og pral: de er så modige
i ord, men er kujoner, når det gælder kamp.

NEOPTOLEMOS

Nuvel, du har din bue, der er ingen grund
til vrede, intet, som du kan bebrejde mig.

FILOKTET

Det har du ret i; du har vist mig, hvilket sind
du fik i arv. Din far var ikke Sisyfos,
men Achilleus, der blev lovprist, mens han levede,
og stadig bliver det af den, han bor hos nu.

[1310]

NEOPTOLEMOS

Det glæder mig, du taler smukt om både far
og mig, men hør nu, hvad jeg venter mig af dig:
Den skæbne guderne har sendt, er det vor pligt
at bære, men de folk, der ligger under for
en lidelse, de selv har valgt, som du nu har,
har mistet retten til at kræve overbærenhed
endsige medynk. Du er sær, du lader hånt
om gode råd og skulle nogen prøve at
formane dig oprigtigt, ser du straks i ham
en ildesindet fjende, som du væmmes ved,
Alligevel så taler jeg og kalder Zeus

[1315]

[1320]

til vidne: Lær af mine ord og prent dem i [1325]
dit sind: din lidelse er sendt dig af en gud,
da du kom Chryses vogter nær, den snog, der skjult
holdt øje med den åbne helligdom. Men du
får aldrig ro for denne kval, må du forstå,
så længe samme sol står op derovre og [1330]
går ned hver aften dér. Nej, ikke før du selv,
af egen drift, når frem til Troja, og hos os
– ved mødet med Asklepios' to sønner – får
din førlighed igen, for med dit våben og [1335]
med mig til sidst at lægge Trojas borg i grus.

Hvordan jeg ved det hele, skal jeg sige dig:
I Troja er en fornem spåmand, Helenos,
som nu er vores fange. Han fortæller os
med rene ord, at det vil ske, og en ting til:
vi skal erobre hver en stump af Trojas land [1340]
i sommeren, der kommer. Han sætter livet selv
pant på, at han taler sandt. Nu ved du det,
så bøj dig villigt, for gevinsten bliver smuk:
at blive den af grækerne, der kåres som
den tapreste – først får du lægehjælp og så, [1345]
når du har taget Troja, der har kostet os
så mange tårer, hæves du til ærens top.

FILOKTET

Forhadte liv! Hvorfor beholder du mig her
i stedet for at sende mig til Hades' hus?

Hvad gør jeg? Hvordan kan jeg tvivle på hans ord, [1350]

han som oprigtigt gav mig gode råd? Men hvis
jeg bøjer mig, hvordan kan jeg så vise mig
blandt folk? Hvem findes der, som jeg kan tale til?

Oh øjne, I som så, hvad jeg har lidt, kan I
mon holde ud at se mig pleje samkvem med [1355]

kong Atreus' sønner, der har ødelagt mit liv,
og med den ækle slyngel til Laërtes' søn?

Det er jo ikke det, jeg led, der nager mig,
men det, jeg forudser vil ske mig nu på grund
af dem, for har et sind først en gang avlet ondt, [1360]
vi det for altid være grobund for alt ondt.

Og der er noget, der har undret mig med dig:

Du selv har ingenting at gøre dér, og vi
bør holde os fra dem, som har fornærmet dig,
som stjal din faders ære. Er det dem, du nu [1365]
vil hjælpe? Vil du også tvinge mig til det?

Lad være, barn! Gør det, du svor og bring mig hjem
og bliv så hos dig selv på Skyros og overlad
de usle hunde til en ussel død. Så vil
du opnå dobbelt tak fra mig og far, og folk [1370]

vil ikke – som hvis de stod disse slyngler bi –
gå ud fra, at du selv er en af deres slags.

NEOPTOLEMOS

Det lyder rimeligt, og dog er det mit håb,
at du med tro på guderne og mine ord

vil sejle bort herfra med mig, som er din ven. [1375]

FILOKTET

Og møde Trojas slette, møde Atreus' dybt
forhadte søn med dette stakkels syge ben?

NEOPTOLEMOS

Nej møde nogen, som kan stille smerterne
i den betændte fod og kan kurere den.

FILOKTET

Hvad er det nu du vil? Dit forslag skræmmer mig. [1380]

NEOPTOLEMOS

Jeg mener, det er bedst for både dig og mig.

FILOKTET

Og ingen guder får dig til at føle skam?

NEOPTOLEMOS

Næh hvorfor skamme sig, når blot det er til gavn.

FILOKTET

Til gavn for hvem? For Atreus' sønner eller mig?

NEOPTOLEMOS

For dig. Jeg er din ven og taler som en ven. [1385]

FILOKTET

Og vil forråde mig til dem, som hader mig!

NEOPTOLEMOS

Min kære!

Lær dog af dine sorger, og vær ikke stolt!

FILOKTET

Jeg ved, at du vil dræbe mig med dine ord.

NEOPTOLEMOS

Nej jeg forsikrer! Du forstår slet ingenting.

FILOKTET

Jeg ved i hvert fald Atreus' sønner smed mig ud. [1390]

NEOPTOLEMOS

Men hvad nu, hvis de denne gang vil frelse dig.

FILOKTET

Hvis det skal ske i Troja, så er svaret nej.

NEOPTOLEMOS

Hvad gør jeg, hvis jeg ikke kan formilde dig med mine argumenter? Lettest var det for mig, hvis jeg tav, og hvis jeg lod dig leve med [1395]

din sygdom her på øen, som du gjorde før.

FILOKTET

Ja lad mig lide det, som jeg er udset til,
men gør, hvad du har lovet, det du før gav mig
din hånd på, barn, af følges med mig hjem. Hold op
at tal om Troja, og træk ikke tiden ud
for jeg har grædt, og jeg har jamret længe nok.

[1400]

NEOPTOLEMOS

Hvis du vil, så lad os rejse.

FILOKTET

Hvor du taler ædelt nu.

NEOPTOLEMOS

Styrk din gang og støt dig til mig!

FILOKTET

Jeg skal gå så godt jeg kan.

NEOPTOLEMOS

Hvordan undgår jeg, de drager mig til ansvar?

FILOKTET

Glem din angst!

NEOPTOLEMOS

Men hvis de nu går til angreb på mit land?

FILOKTET

Så er jeg der ... [1405]

NEOPTOLEMOS

Hvordan vil du hjælpe mig?

FILOKTET

... med buen, der var Herakles' ...

NEOPTOLEMOS

Og hvad så?

FILOKTET

... og hindrer landgang.

NEOPTOLEMOS

Hils din ø farvel og kom!

(Herakles kommer til syne på afsatsen)

HERAKLES

Nej ikke endnu, du Poias' søn,
ikke før du har hørt mit budskab til dig.

[1410]

Det er Herakles' røst, du hører nu

og hans skikkelse dit øje ser,
thi jeg har forladt mit himmelske bo
og kom for din skyld
for at røbe den plan, som Zeus har med dig, [1415]
og forhindre den rejse du planlægger nu.
Hør så efter, hvad jeg fortæller.
Nu først min egen skæbne: Jeg fik tunge hverv,
og jeg har løst dem eet for eet, så jeg til sidst
vandt æren som udødelig – som du nu ser. [1420]
Og vær du sikker på det samme gælder dig:
Du får et liv i hæder, når sorgerne er endt.
For kommer du med denne mand til Trojas stad,
så bliver du befriet for din sot og sat
i spidsen for vor hær på grund af dygtighed. [1425]
Og Paris, der er skyld i dine lidelser,
skal du berøve livet med mit våben dér.
Du hærger Troja og sender byttet, det du får
som hæderspris af hæren, hjem til Poias og
til bjerget Oitas slette i dit fædreland. [1430]
Men tag en del af disse sejrstegn og bring
dem så som minde om min bue til min grav.
Og du, Achilleus' søn, får samme råd, for du
kan ikke tage Trojas slette uden ham,
han ikke uden dig, men som et løvepar, [1435]
der sammen går på jagt, skal du beskytte ham
og han beskytte dig. Asklepios skal jeg
få sendt til Troja, så han kan kurere dig.

for skæbnen har bestemt, at byen atter skal
erobres med min bue. Men husk på, når I [1440]
raserer landet, da at vise stor respekt
for guderne. Det er det vigtigste for Zeus,
for mindet om en mand, der respekterer dem,
vil ikke slukkes, om han lever eller dør.

FILOKTET

Oh du hæver din røst, som er mig så kær, [1445]
og lader dig se
omsider. Jeg skal nok følge dit bud.

NEOPTOLEMOS

Jeg er af samme mening som du.

HERAKLES

Tøv ikke med at komme i gang,
for det haster nu, hvor en gunstig vind [1450]
har lagt sig agten for skibet.

FILOKTET

Lad mig hilse min ø, nu hvor jeg skal afsted:
Farvel du grotte, der delte min vagt,
og I nymfer i den fugtige eng,
du vældige havbrus, du brink hvorfra [1455]
min pande så ofte – skønt jeg sad i læ –
blev vædet af regn ved sydvestvindens stød,

og hvor Hermes' bjerg så tit sendte suk
som et ekko af min gråd, når jeg led.

Nu forlader jeg jer, I bække og [1460]

Apollons hellige kilde, langt
om længe forlader jeg jer, skønt det
er i modstrid til, hvad jeg troede før.

Farvel, du havomskyllede ø!

Send mig bort uden nag på en lykkelig færd [1465]

dertil, hvor jeg føres af vennernes råd,
af den mægtige skæbne og den alt
beherskende gud, som har fuldbyrdet det.

KORFØRER

Lad os da alle gå, når vi
har bedt til havets nymfer om
at sikre vor hjemkomst.

[1470]

Efterskrift

Ved et møde på Helsingør Kulturværft for godt fire år siden fortalte Jørgen Sprogøe Petersen mig, at han og hans brødre nogle år forinden havde fundet en stak manuskripter til oversættelser fra græsk, som deres mor, Eva Sprogøe (1922-2004), havde efterladt. Vi aftalte at gøre noget ved det ved lejlighed. Det blev dog Sten Ebbesen, der i sine papirer fandt en oversættelse af en Theokritidyl, som Eva Sprogøe havde lavet omkring 1980, og fik sat skub i genudgivelsen af Sprogøes efterladte værker. Theokritoversættelsen er udgivet med indledning af Sten Ebbesen i *Aigis* 2016,1, hvor man også kan læse om ægteparret Sprogøes samarbejde om oversættelsen.

I efteråret 2015 tog jeg igen kontakt til Jørgen Sprogøe Petersen og fik udleveret et char-teque med flere versioner af en oversættelse af Sofokles' tragedie *Filoktet* samt et udkast til en oversættelse af en amerikansk lærebog i græsk.

Ved den af *Filoktet*-versionerne, som tydeligvis var den mest gennemarbejdede og renskrevne, lå en korrespondance fra vinteren 1997-98 mellem Eva Sprogøe og lederen af egnsteateret 'Masken' i Nykøbing Falster, Christian Clausen. Sprogøes oversættelse af *Antigone* skulle opføres dér i foråret 1998, og hun benyttede (efter en høflig skriftlig forespørgsel, om det havde interesse) derfor lejligheden til at foreslå en opførelse af endnu et Sofokles-stykke, den netop færdigoversatte *Filoktet*, som hun medsendte i et print. 'Det er kun teksten, jeg sender, alle de dertil hørende kommentarer (og der er mange!) vil jeg spare dig for, idet jeg mener, at teksten i første række skal tale for sig selv. Men hvis du senere skulle blive interesseret i en nærmere uddybning, skal jeg gerne lade dig få del i den rent skolebogsagtige del af historien. Det har gjort mig i godt humør, at du vil ofre tid på mit arbejde. Tak!'. – Det venlige svar blev dog en afvisning af at opføre *Filoktet* i Nykøbing F.,

men indeholdt til gengæld en invitation til at komme og se *Antigone*, incl. en overnatning, hvis togturen skulle være for lang.

Det har ikke været muligt at finde filer eller andet materiale vedrørende de omtalte skolebogsnoter, som formentlig har svaret til dem i Eva Sprogøes tre trykte Sofokles-oversættelser: *Antigone* (1983), *Elektra* (1988) og *Aias* (1991). Jørgen og hans brødre mener, at det var deres mors tanke at oversætte alle syv Sofoklestragedier. Om projektet nåede videre, vides ikke, men vi kan nu glæde os over, at endnu en oversættelse fra hendes sikre hånd er bevaret for eftertiden.

Teksten er med hjælp fra Michael Stenskjær Christensen OCR-scannet og korrekturlæst. Enkelte slagfejl er rettet, men ellers fremstår teksten som i printet fra efteråret 1997.